

Paulus' verdediging voor Felix

door: Peter Cuijpers

Handelingen 24:10-27

Paulus' verweer

Na de aanklacht tegen de apostel (vs. 1-9), kreeg Paulus zelf het woord om zich te kunnen verdedigen. Zijn rede kunnen we in drie delen samenvatten:

1. Na een korte inleiding verwerpt Paulus de beschuldiging dat hij aanleiding zou hebben gegeven tot een volksoploop (vs. 10-13).
2. Hoewel hij tot 'de Weg' behoorde, was hij niet ontrouw aan het jodendom (vs. 14-16).
3. Hij had de tempel niet ontheiligd, maar was juist naar Jeruzalem gekomen om offeranden te brengen (vs. 17-21).

Eerste aanklacht: hij zou een oproerkraaier zijn

Verzen 10-13. Vers 10 sluit aan bij de laatste woorden van Tertullus. Felix ging in op het voorstel om Paulus zelf te verhoren en gaf hem een wenk zich te verantwoorden. Ook Paulus begon met een beroep op de welwillendheid van de stadhouder, maar zijn inleiding was veel meer in overeenstemming met de waarheid. Aangezien Felix al vele jaren rechter over het Joodse volk was en zijn wetten en gewoonten kende, begon Paulus zich met goede moed te verdedigen. Het was nog maar net twaalf dagen geleden dat hij naar Jeruzalem was opgegaan om te aanbidden. Felix zou zich dus gemakkelijk ervan kunnen overtuigen dat hij de waarheid sprak (vs. 11). Hij was opgegaan naar Jeruzalem *om te aanbidden*, niet om een oproer te veroorzaken. Hadden ze hem in de tempel aangetroffen terwijl hij daar met iemand sprak of een volksoploop veroorzaakte? Nee! In de synagogen of ergens in de stad? Ook niet! Niets waarvan zij hem beschuldigden, konden zij bewijzen (vs. 12-13).

Paulus ontkende dus een onruststoker te zijn, zoals Tertullus beweerde. Tijdens zijn verblijf te Jeruzalem had hij echt niets gedaan dat deze beschuldiging kon rechtvaardigen, *noch in de tempel, noch in de synagogen, noch op de straat*. Tertullus had alleen maar beschuldigingen geuit, maar hij kon zijn woorden niet hard maken.

Tweede aanklacht: hij zou zijn Joodse wortels hebben verloochend en een leider zijn van de sekte van de Nazoreeërs

Verzen 14-16. Paulus ging over tot de tweede aanklacht van Tertullus: hij was een aanvoerder van de sekte der Nazoreeërs. Daarmee zou Paulus zijn eigen afkomst in diskrediet hebben gebracht. Paulus gaf toe dat hij volgens 'de Weg' (die van het christendom) de God van de vaders diende. Hij verklaarde echter dat dit niet in strijd was met de godsdienst van de vaders. *Hij geloofde alles wat in de wet en in de profeten geschreven stond* (vs. 14). Hij koesterde dezelfde hoop die de Joden hadden, namelijk *dat er een opstanding zou zijn* (vs. 15).

De beschuldiging dat hij ontrouw was geworden aan het jodendom, werd door de apostel ontkend. Het feit dat hij christen was geworden, betekende niet dat hij zich tegen het jodendom had gekeerd en een andere God was gaan dienen. Hij diende nog steeds de God van de vaders. En wat de wet en de profeten betrof: hij geloofde alles wat daarin stond geschreven. Zijn hoop? Hij kwam overeen met die van de Joden, dat er een opstanding is zowel van rechtvaardigen als van onrechtvaardigen. Hij diende de God van de vaders, maar op *een nieuwe wijze*, namelijk 'naar die weg, die zij een sekte noemden'. Hij protesteerde dus tegen de benaming 'sekte'. Deze negatieve benaming werd ten onrechte door Tertullus gebruikt om het christendom (d.i. 'de Weg') zwart te maken.

Paulus geloofde niet alleen in de wet en de profeten en in de opstanding van de doden, maar hij handelde ook in overeenstemming met die hoop. Heel zijn leven werd hierdoor gekenmerkt. Hij zegt: *“Daarom oefen ik mij ook om altijd een onergerlijk geweten te hebben tegenover God en de mensen”* (vs. 16). De apostel deed er dus alles aan om met God en mensen in het reine te blijven. Wat zijn aanklagers beweerden was eenvoudig laster. Zijn geweten was 'onergerlijk', dat wil zeggen dat hij zich van geen kwaad bewust was. Niet voor Felix, niet voor zijn aanklagers en ook niet voor God. Al de valse beschuldigingen aan zijn adres kon hij met een goed geweten weerleggen.

Derde aanklacht: hij zou de tempel hebben ontheiligd

Verzen 17-21. Paulus weerlegt ook de derde beschuldiging, nl. dat hij zou hebben geprobeerd de tempel te ontheiligen. Hij begon met te zeggen dat hij al vele jaren niet meer in Jeruzalem was geweest. Het laatste bezoek was eind 52 of begin 53 geweest (vgl. Hand. 18:22), dus ongeveer zes jaar geleden. Vervolgens verklaarde hij met welk doel hij was gekomen, om aalmoezen aan zijn volk en offeranden te brengen (vs. 17). Het lag dus niet in Paulus' bedoeling de tempel te ontwijden. Integendeel, hij was naar Jeruzalem gekomen om te aanbidden (vs. 11). Hij had op geen enkele wijze de wet overtreden. Ze vonden hem volgens de voorschriften gereinigd in de tempel, niet met een menigte of met tumult (vs. 18). De Griekse tekst geeft te verstaan, dat Paulus met de offers bezig was toen men hem in de tempel aantrof. Hij had zich daarbij ordelijk en rustig gedragen. Degenen die hem in de tempel aantroffen, waren enige Joden uit Asia. Zij waren de oproerkraaiers, niet hij. Als wat zij beweerden juist was, waarom waren zij dan niet gekomen om hem te beschuldigen (vs. 19)? Ananias, de oudsten en Tertullus waren immers niet bij het voorval in de tempel geweest.

Daar deze Joden uit Asia niet aanwezig waren, nodigde Paulus Ananias en de oudsten uit om zelf te zeggen welk misdrijf zij in hem hadden gevonden toen hij voor de Raad stond (vs. 20). Ook op dit punt stond Paulus sterk. De vergadering van het Sanhedrin was immers een groot fiasco geweest (23:1-10). Een eigenlijke aanklacht had men zelfs niet tegen hem ingebracht. Wat ze hem ten laste konden leggen was één opmerking: dat hij geloofde in de opstanding van de doden (vs. 21). Maar dat was een waarheid die door de meerderheid van de Joden werd geloofd.

De uitspraak door Felix verdaagd

Verzen 22-23. Het schijnt dat Tertullus door Paulus tot zwijgen was gebracht, van een weerwoord wordt in elk geval geen melding gemaakt. Voor Felix was het al duidelijk dat de aanklacht van de Joden tegen Paulus ongegrond was. Daarbij wordt ook nog opgemerkt dat hij vrij nauwkeurig bekend was met wat de Weg betrof (vs. 22). Hij was lang genoeg in Palestina geweest om te weten dat de christenen ongevaarlijke en vredelievende mensen waren.

Toch sprak hij Paulus niet vrij, maar verdaagde het proces. Felix zei dat hij de komst van Lysias wilde afwachten. Er was weinig of geen bewijs om Paulus, die een Romeins burger was, te kunnen veroordelen. Hij sprak hem niet vrij, maar leverde hem ook niet over aan de Joden. Het motief van zijn handelen maakt Lucas in vers 26 bekend: Felix hield de zaak aan in de hoop dat Paulus zijn vrijheid zou afkopen door hem geld te geven. Zo bleef de apostel gevangen in het pretorium.

Dat Felix overtuigd was van Paulus' onschuld, blijkt uit de wijze waarop hij hem liet bewaken: *“Hij beval de hoofdman hem in bewaring te houden en hem enige vrijheid te laten en niemand van de zijnen te verhinderen hem te dienen”* (vs. 23).

Paulus blijft twee jaar gevangen in Caesarea

Verzen 24-27. *“Na enige dagen nu kwam Felix daar met zijn eigen vrouw Drusilla, die een Jodin was, en hij ontbood Paulus en hoorde hem over het geloof in Christus Jezus”* (vs. 24). Stadhouders Felix en zijn vrouw Drusilla maakten van de gelegenheid gebruik om van Paulus te horen wat het geloof in Christus Jezus nu eigenlijk inhield. Hier gaat het woord van de Heer Jezus in vervulling: *“En zowel voor stadhouders als koningen zult u geleid worden om Mij, tot een getuigenis voor hen en de volken”* (Matt. 10:18).

Paulus getuigde voor de stadhouder en zijn vrouw van zijn Heer en Heiland. Wat hij over de Heer Jezus zei, wordt ons niet meegedeeld. Lucas deelt ons alleen mee wat de aanleiding was dat het gesprek werd afgebroken. Paulus begon namelijk te spreken over rechtvaardigheid, zelfbeheersing en het toekomstige oordeel (vs. 25a). Deze woorden waren zo beangstigend voor Felix dat hij antwoordde: *“Ga nu maar weg; als ik echter weer gelegenheid heb, zal ik u bij mij roepen”* (vs. 25b). Nog meermalen ontbood hij Paulus en praatte met hem in de hoop dat hem door Paulus geld zou worden gegeven (vs. 26). Het bleef echter bij 'hopen', want Paulus wilde hiervan niets weten. Na twee jaar moest Felix het veld ruimen voor zijn opvolger Porcius Festus. Om de Joden een gunst te bewijzen, liet hij Paulus gevangen (vs. 27).

Om over na te denken

“Toen hij echter sprak over rechtvaardigheid, zelfbeheersing en het toekomstige oordeel, werd Felix bang en antwoordde: Ga nu maar weg; als ik echter weer gelegenheid heb, zal ik u bij mij roepen” (vs. 25).

Volgens de Romeinse historicus Tacitus was Felix een vrijgelatene, die voor zijn hoge bescherming betaalde door zijn regeringsambt met een slavenziel uit te oefenen. Felix betekent in het Latijn 'gelukkig'. Hij zal zichzelf wel gelukkig geprezen hebben. Hij had het van vrijgelaten slaaf immers tot stadhouder in het grote Romeinse rijk gebracht. Hij was voor de derde keer getrouwd; op zijn andere vrouwen was hij blijkbaar uitgekeken, zij stonden zijn geluk alleen maar in de weg. Maar nu met de Joodse prinses Drusilla aan zijn zijde, was hij pas écht gelukkig. Het sprookje kon bijna niet op!

Over het geloof in Christus Jezus wilde Felix wel horen; maar toen het te persoonlijk werd, kapte hij het gesprek af met de woorden: *“Ga nu maar weg”*. Hij is het prototype van mensen die bekend zijn met het

christendom, en die ook nog wel eens naar een preek willen luisteren. Maar zodra de woorden rechtvaardigheid, zelfbeheersing en het toekomstige oordeel vallen, haken ze af. Preken over Gods liefde, barmhartigheid en goedertierenheid willen ze wel horen, maar praat niet met hen over zonde, bekering en over de hel. Toch zijn dat essentiële onderdelen van het evangelie. Wie alleen maar over Gods liefde praat, zonder mensen erop te wijzen dat ze zich moeten bekeren, verkondigt een halve waarheid. En met een halve waarheid kan men toch in de hel belanden!

Wij moeten de mensen de *hele* waarheid voorhouden:

God is liefde. *“Want zo lief heeft Hij de wereld gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven, opdat ieder die in hem gelooft niet verloren gaat maar eeuwig leven heeft. Want God heeft zijn Zoon niet in de wereld gezonden opdat Hij de wereld zou oordelen, maar opdat de wereld door Hem behouden zou worden”* (Joh. 3:16,17).

Met dit evangelie zou Felix wel instemmen, met zo'n boodschap kon hij wel leven.

God is licht. *“En dit is het oordeel, dat het licht in de wereld is gekomen, en de mensen hebben de duisternis meer liefgehad dan het licht, want hun werken waren boos. Want ieder die kwade dingen bedrijft, haat het licht en komt niet tot het licht, opdat zijn werken niet bestraft worden. Maar wie de waarheid doet, komt tot het licht, opdat zijn werken openbaar worden dat zij in God zijn gewerkt”* (Joh. 3:19-21).

Gods liefde nodigt ieder mens uit tot Hem te komen. Maar dit houdt in dat men vanuit de duisternis in het licht van God wordt geplaatst. Alle kwade dingen en boze werken worden openbaar. De blijde boodschap is

dat God ons dit alles wil vergeven op grond van het werk van Zijn geliefde Zoon, die immers voor onze zonden gestorven is.

Nu komt het grote *maar*: wie echter weigert zijn leven in de zonde op te geven, heeft bij God niets te zoeken. Zo iemand kan zichzelf wijsmaken dat God liefde is, maar hij zal Hem in al Zijn heiligheid ontmoeten als hij voor de Grote Witte Troon zal verschijnen. Daar staat hem het oordeel van de poel van vuur te wachten (Openb. 20:11-15). Dit is wat Paulus bedoelt met het 'toekomstige oordeel'.

Dat mensen onrustig en angstig worden van deze kant van het evangelie, heeft maar één oorzaak: ze hebben de duisternis meer lief dan het licht. Hun werken zijn boos; ze willen niets weten van rechtvaardigheid en zelfbeheersing. Als hun werken 'bestraft' (aan de kaak gesteld) worden, keren ze zich van het licht af. De reactie is dan: *Ga nu maar weg*. Het evangelie dat Paulus predikte, stond het 'geluk' van Felix in de weg. Zijn geluk bestond uit het bedrijven van kwade dingen, daarom haatte hij het licht en wilde niet tot het licht komen. Hij mocht dan wel een vrijgelatene zijn, maar hij was en bleef een slaaf van de zonde. Wérkelijk vrij wilde hij niet worden, anders had hij Paulus niet weggezonden (vgl. Joh. 8:31-36).

Hoe staat het met jou? Wat maakt je gelukkig, en waaruit bestaat jouw 'vrijheid'? Kies je voor het geluk van Felix (= gelukkig), die zijn kop in het zand stak en van rechtvaardigheid, zelfbeheersing en het toekomstige oordeel niets wilde weten? Of kies je voor Christus en een leven in het licht? Je mag hierover zelf nadenken, de keuze is aan jou!

Oude Sporen 2010

